

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

לפני כבוד השופטים יהודית שבח, סג"נ, יונה אטדגני, עידית ברקוביץ

מערער הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045)
ע"י ב"כ עוה"ד אייל תושייה ונורית נפתלי

נגד

משיבים
1. יהודה גניש בניה ויזמות בע"מ
2. יהודה חמוס גניש
3. רמונה גניש (נמחקה בפסק דין)
ע"י ב"כ עו"ד יעקב ארדיטי לנדמן

פסק דין

1
2 השופטת י. שבח:
3 ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום בתל-אביב יפו בת"א 10636-06-13 (כבוד השופטת
4 כוכבה לוי) לפיו חויב המשיב לשלם לבנק המערער סך של 894,617.15 ₪ בגין חוב בחשבון המשיבה
5 1 בתוספת הפרשי ריבית מיום הגשת כתב התביעה המתוקן [07.01.2014] ועד למועד התשלום
6 בפועל, כמו גם סך של 6,194.04 ₪ בגין חוב בחשבון הפרטי של המשיב, בצירוף הפרשי ריבית
7 ממועד הגשת התביעה ועד למועד התשלום בפועל.
8 הערעור נסב על דחיית חלקה הנוסף של תביעת המערער בה עתר לחייב את המשיבים לתשלום
9 סכום נוסף של 1,371,892.94 ₪ (להלן - הסכום שבמחלוקת).
10
11 1. אין מחלוקת עובדתית ממשית באשר לעובדות הרקע הבסיסיות הנוגעות לסכום שבמחלוקת, שיסודן
12 במעשי מרמה והונאה שביצע המשיב 2 (להלן- גניש), בעל השליטה בחברה המשיבה 1 הנמצאת בפירוק
13 (להלן- החברה), בשיתוף עם אחד בשם מרציאנו (להלן- מרציאנו), עובד בחברת מנורה מבטחים גמל
14 בע"מ (להלן - מנורה).
15 גניש ניהל את חשבונות הבנק שלו ושל החברה אצל הבנק המערער (להלן- הבנק), וערב, כבעל עניין
16 בתאגיד, לחשבון החברה מכוח כתב ערבות עליו חתם ביום 29.06.2004. בעקבות מעשי ההונאה,
17 שנסמכו על מסמכים מזויפים אותם הכין מרציאנו, העבירה מנורה ביום 14.03.2013 בהעברת מסלקה
18 בין בנקאית אוטומטית, את כספי קופת הגמל של לקוח שלה שנפטר - 1,371,892.94 ₪ - לחשבונה של

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

- 1 החברה במקום לחשבונה של אלמנתו יורשתו. החל מיום 17.03.2013 משך גניש מחשבון החברה את
2 כל הסכום לעיל בדרך של ניכיון שיקים, שאת תמורתם קיבל במזומן. על רקע זה, כמו גם בגין מעשים
3 נוספים, הועמד גניש לדין פלילי והורשע בעבירות של קשירת קשר לביצוע פשע, התחזות לאדם אחר,
4 שימוש במסמך מזויף, קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, מרמה והפרת אמונים בתאגיד, ואיסור
5 עשיית פעולה ברכוש אסור. גניש נדון ל- 33 חודשי מאסר לנשיאה בפועל (ת"פ 16-06-30610),
6 שהופחתו, בפסק דין שניתן ביום 10.02.2020 בערעור שהגיש גניש לבית המשפט המחוזי, ל-26 חודשים
7 (ע"פ 18-11-62685). בקשת רשות ערעור שהגיש גניש לבית המשפט העליון נדחתה ביום 17.03.2020
8 (רע"פ 1870/20).
- 9 הרשעת גניש במעשי המרמה וגניבה הפכה לחלוטה, ואלו הם בבחינת עובדה מוגמרת.
10
- 11 2. מנורה, שגילתה לאחר מספר חודשים כי כספי קופת הגמל נחמסו והועברו לחשבון זר בבנק
12 המערער, השילה מעצמה כל אחריות, אותה גלגלה אל עבר הבנק, ודרשה ממנו את השבתו המיידית של
13 הסכום שבמחלוקת: "... מאחר שהתשלום בוצע בשל הטעיה כאמור לעיל, ומאחר שידעתם, או היה
14 עליכם לדעת, כי מדובר בהעברה לחשבון שפרטיו אינם תואמים הפרטים... היה עליכם להשיב באופן
15 מיידית את הכספים לאחר קבלתם, או למיצער היה עליכם ליצור קשר עם החברה ולבדוק עימה שמא
16 נפל טעות בפרטי החשבון... לאור האמור לעיל, הינכם נדרשים בזאת לחייב את החשבון השגוי
17 בסכום העברה ולהשיבו באופן מיידית" (מכתב מנכ"ל מנורה לבנק מיום 03.06.2013).
- 18 במכתב נוסף מיום 03.06.2013 טענה מנורה כי "...כפי שפירטנו במכתבנו מהבוקר, הכספים הועברו
19 לחשבון שנחזה להיות ע"ש [אחת היורשים] ולא יועדה לחברת יהודה גניש... טענות חברת יהודה
20 גניש בסעיף 6 למכתבכם מהיום אינן נכונות, ואין היא זכאית להחזיק בכספים שהועברו לחשבונה
21 בשל הטעייתה של החברה. לאור כל האמור לעיל, נודה על השבה במיידית של הסכום ששולם בטעות
22 לחשבונה של חברת יהודה גניש".
- 23 הבנק ערך בירור משלו, וביקש את עמדת המשיבים, וזו הוצגה לו במכתב בא-כוחם מיום 04.06.2013.
24 הבנק לא מצא לנכון לנקוט בפעולה משפטית כלשהי, הסתפק בבירור שערך, וביום 06.06.2013, שלושה
25 ימים לאחר דרישת מנורה, ושלושה חודשים לאחר ההפקדה, זיכה את חשבונה של מנורה בסכום
26 שבמחלוקת, וחייב בהלימה את חשבונה של החברה בסכום זה.
27

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

3. במקביל, הגיש הבנק את תביעתו נגד המשיבים בגין יתרות החובה שנוצרו בחשבונותיהם עקב החיוב לעיל, אף בגין חובות אחרים.
- את תביעתו בכל הנוגע לסכום שבמחלוקת סמך הבנק על הוראת סעיף 4.6(ב) ל"כתב התנאים הכלליים לניהול החשבון" (להלן - התנאים הכלליים) שנחתם ע"י המשיבים, אך בעיקר על הוראת סעיף 5.13 שבו, שעניינו בתיקון טעות, המורה כי
- "היה הבנק סבור כי פעולה כלשהי נרשמה בטעות בחשבון או שנפלה טעות ברישום כלשהו בחשבון לרבות עקב סכום שגוי, מועד שגוי, שער שגוי, ערך נקוב שגוי וכו', או כי פעולה כלשהי לא נרשמה בחשבון עקב טעות יהיה הבנק רשאי בכל עת לתקן את הטעות והנובע ממנה. התיקון יבוצע על ידי חיוב ו/או זיכוי החשבון..."
4. בית משפט קמא דחה את הסתמכות הבנק, בהיענותו לדרישת מנורה, על התנאים הכלליים, וקבע כי "סמכות הבנק, במישור החוזי שבינו לבין החברה, לבצע חיוב של החשבון או לתקן טעות באופן חד צדדי היא במסגרת מערכת היחסים הפנימית שבין הבנק ללקוח. לא מצאתי כי פניה של צד שלישי לבנק מכל סיבה שהיא מקנה הרשאה לבנק לפעול בחשבון הלקוח ולהיענות לדרישות הצד השלישי לחיוב חשבון הלקוח ולהשבת כספים לצד שלישי..."
- בית משפט קמא הוסיף וקבע כי "מתן הרשאה לבנק לחיוב חשבון במקרים של מעורבות צד שלישי, עלולה להציב את הבנק במצב בו הוא מפר את חובת הנאמנות שלו כלפי הלקוח. זאת, כל אימת שצד שלישי יפנה לבנק ויטען כי כספים המצויים בחשבון הלקוח הועברו לחשבוננו שלא כדין ועל הבנק יהיה הנטל לעמת את הלקוח עם טענות הצד השלישי ולהכריע בין הצדדים בשאלה האם הכספים התקבלו כדין אם לא..."
- בית משפט קמא אף דחה את ניסיון הבנק להסתמך על הכרעת הדין המרשיעה וקבע: "איני סבורה כי ניתן להכשיר בדיעבד את פעולת הבנק בהתבסס על פסק דין שניתן מס' שנים לאחר ביצוע העברת הכספים כאשר לא מצאתי שהבנק היה מורשה לבצע פעולה חד צדדית בחשבון החברה לאור פנייתו של צד שלישי בהתבסס על הטענה כי הכספים הועברו לחשבון החברה בטעות".
- המשיבים חוייבו לשלם לבנק את הסכומים שנתבעו בתביעה, למעט הסכום שבמחלוקת. התוצאה האופרטיבית של פסק הדין היא שהנושא בנטל להשבת כספי הגזלה למנורה הוא הבנק ולא גניש.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

5. מכאן ערעור הבנק, הטוען כי פסק דינו של בית משפט קמא לוקה ב"חוסר סבירות קיצונית, עד כדי עיוות דין מהותי", שכן מדובר ב"...תוצאה אבסורדית, בעלת השלכות רוחביות כבדות משקל, הואיל ויש בקביעה זו כדי להכשיר את השרץ' וליתן מעין 'פרס' ל'גנב', על ידי זיכוי חשבוננו בכספים שנגנבו על ידו, בבחינת 'החוטא ייצא נשכר'!" [הדגשות במקור].

הבנק ממשיך וטוען כי חיוב חשבון החברה בסכום הגניבה עולה בקנה אחד הן עם ההוראות החוזיות התקפות שבינו לבין המשיבים, הן עם הוראות ניהול בנקאי תקין, משהמדובר ב"טעות" כפולה – הן טעותה של מנורה במתן הוראת ההעברה שמקורה בהטעיה, הן טעותו של הבנק כאשר "בעת הזיכוי טעה הבנק בכך שלא זיהה כי שם המוטב הוא גב' ****" ולא שם החברה, שכן "...אילו הפקידה הייתה מבחינה ששם המוטב בעת ביצוע ההעברה הוא *** אסור היה לקבל את הכספים והיה צריך להחזיר בחזרה מיד".

6. גניש תומך בפסק דינו של בית משפט קמא מנימוקיו. לעמדתו, קבלת טענות הבנק מהווה "...תקדים משפטי המעניק למערערת סמכות מעין שיפוטית להכריע בשאלות זכויות וכשרות חשבונות לקוחותיה". נטען כי מדובר ב"שגיאה" של מנורה ו"רשלנות" של הבנק, שאינן בגדר טעות טכנית ברישום, כגון: הקלדת מספר שגוי, אליה מתייחסות ההוראות בתנאים הכלליים, וכי המסלול בו פעל הבנק - גריעת הסכום מהחשבון באבחה אחת תוך הכנסתו למצב של חריגה ממסגרת האשראי, והגשת תביעה בהתבסס על נסיבת קיום החריגה – פסול, אינו מחויב המציאות, וגרם לעסקו נזקים משמעותיים. גניש טען כי אף הוא נפל קורבן למעשה "עוקץ", וכי לו ניתנה לו הזדמנות להשבת הכספים בארבעה תשלומים – היה עושה כן.

דין והכרעה

7. כפי שאנמק להלן, אני סבורה כי לא נפלה כל שגגה בקביעתו העקרונית של בית משפט קמא לפיה לא רשאי היה הבנק לחדור לחשבון החברה, לדלות משם את מה שהופקד בו במרמה שלושה חודשים קודם לכן, ולהחזיר את הגזילה לבעליה.

בה בעת אני סבורה כי יש לקבל את הערעור מטעמים אחרים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

8. כפי טענתו בבית משפט קמא, כך גם בערעור, סומך הבנק את זכותו לחייב את חשבון החברה בסכום שהופקד בו במרמה, בהוראות החוזיות שבמסמך התנאים הכלליים, הן הוראת סעיף 4.6(ב) הקובע כי:
- "בעלי החשבון מורים בזה לבנק ומייפים בזה את כוחו באופן בלתי חוזר לחייב מעת לעת את החשבון ו/או כל חשבון אחר המתנהל ו/או שיתנהל בבנק על שם בעלי החשבון ו/או על שם אחדים מהם, לבד או יחד עם אחרים, בכל סכום מסכומי החוב שיגיע לבנק מבעלי החשבון במסגרת אותו חשבון, וזאת בכל מועד בו יהיה הבנק זכאי לדרוש את פירעונו של אותו סכום. ואף אם חיוב כאמור יגרום ליצירה או להגדלה של יתרת החובה בחשבון ו/או בכל חשבון אחר כאמור",
- אך ביחוד בהוראת סעיף 5.13 לפיה
- "היה הבנק סבור כי פעולה כלשהי נרשמה בטעות בחשבון או שנפלה טעות ברישום כלשהו בחשבון לרבות עקב סכום שגוי, מועד שגוי, שער שגוי, ערך נקוב שגוי וכו', או כי פעולה כלשהי לא נרשמה בחשבון עקב טעות יהיה הבנק רשאי בכל עת לתקן את הטעות והנובע ממנה. התיקון יבוצע על ידי חיוב ו/או זיכוי החשבון, הכל לפי העניין ובהתאם לנסיבות המקרה, ובכפוף להוראות בנק ישראל".
- הבנק הוסיף והפנה לסעיף 3 להוראת ניהול בנקאי תקין [3] (12/95) "רישום שגוי בחשבון הלקוח" לפיה "גילה בנק רישום שגוי בחשבון לקוח, יתקן את הרישום השגוי על פי הערך הנכון, וכן יתקן, בערכים מתאימים, את כל רישומי הריבית שנעשו עקב הרישום השגוי".
9. עמדתי היא שבדין קבע בית משפט קמא כי אין לראות, בנסיבותיו המיוחדות של העניין, "טעות ברישום" בזיכוי חשבון החברה בכספי מנורה, וממילא אין לראות בחיוב החשבון בסכום הזיכוי משום "תיקון הטעות", משאין המדובר בפרט שגוי שהוזן לחשבון עקב שגיאה בהקלדת מספר, זיהוי נתון מספרי, או חישוב אריתמטי שגויים מאלו המפורטים בסעיף 5.13 לתנאים הכלליים – "סכום", "מועד", "שער", "ערך נקוב".
- לא זו אף זו, סעיף 1 להוראות ניהול בנקאי אליו הפנה הבנק עצמו, המחייבות את הצדדים גם במישור החוזי, על פי הסיפא של סעיף 5.13 לתנאים הכלליים, מחריג מפורשות רישום שגוי שנגרם ע"י צד שלישי: "בהוראה זו מפורטים הנהלים שעל הבנקים לנהוג לפיהם לתיקון רישומים שגויים בחשבון הלקוח, הנובעים מטעותו של הבנק. אין הוראה זו דנה ברישומים שגויים שנגרמו על ידי צד שלישי, כגון זיכוי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

- 1 חשבון לקוח על ידי מעביד בגין שכר, או חיוב על פי הרשאה שלדעת הגורם המזכה או המחייב נעשו
2 בטעות וכד".
- 3
- 4 10. הבנק טוען בפנינו כי בגדר "טעותו של הבנק" לעיל נכלל גם כשל במנגנון ההגנה אשר נועד
5 לדחות פעולות שנגרמו עקב טעויות של "הגורם המזכה". דא עקא, שהדוגמאות המובאות בהוראה לעיל
6 ל"רישומים שגויים שנגרמו על ידי צד שלישי" עליהם לא חלה סמכות התיקון, כוללות הן פעולה שנעשתה
7 במישרין על ידי צד שלישי ("זיכוי... על ידי מעביד..."), הן פעולה שביצע הבנק לפי הוראות אותו צד
8 שלישי ("חיוב על פי הרשאה"). שיטת הבנק, לפי כשל במנגנוני ההגנה עת הוא מבצע פעולה אקטיבית
9 לפי הוראת הלקוח נחשבת ל"טעות של הבנק" הניתנת לתיקון, נוגדת את הוראת הניהול הבנקאי התקין
10 ומשרטטת מחדש את גבולותיה, באופן המגדיל את כוחו של הבנק ביחסו מול לקוחו, שלא כפי כוונת
11 ההוראה ותכליתה. הדעת נותנת כי בעיצוב ההוראה ראה המפקח על הבנקים לנגד עיניו גם קיומם של
12 מנגנוני הגנה מעין אלו, אך לא מצא לנכון למנותם בהרשאה לביצוע "קיצורי דרך" בדרך של תיקון הרישום.
13
- 14 11. יש להקפיד על שמירת הגבול שבין "טעות של הבנק" - המצויה כולה בגדרי מערכת היחסים בנק
15 -לקוח, לבין טעות של "צד שלישי" בה מעורב, מעבר לבנק וללקוח, גם גורם נוסף, שאם לא כן, יינתן לבנק
16 בנסיבות מסוימות מעמד על של גורם מכריע.
- 17 טענת "טעות" במתן הוראה שמעלה צד שלישי, עת זו אינה מקובלת על הלקוח, אין משמעה אלא קיומו
18 של סכסוך בין הצד השלישי לבין אותו לקוח ביחס לפעולה החשבונאית שכבר בוצעה. פעולת "תיקון
19 טעות", במצב כזה, מהווה לא רק הכרעה בסכסוך שבין הלקוח לבין הצד השלישי, אלא גם הוצאתה
20 לפועל. אין להסיק מהוראה חוזית כזו או אחרת שעניינה "תיקון טעויות", הקנייה לבנק תפקיד שיפוטי
21 המכריע בין הצדדים הניצים, ואיש לא הקנה לבנק את הסמכות לכך.
- 22 יתרה מכך, מעבר לעצם היעדר סמכות, אין בנמצא גם כללי סדר דין ברורים אשר חלים על המהלך אותו
23 מבקש הבנק להכשיר, או אף הבטחה בעמידת כללי הצדק הטבעי בעריכת הבירור.
- 24
- 25 12. ויודגש: הבנק לא אמור היה לעמוד חסר אונים מול דרישת מנורה ולהיעתר לה כהרף עין,
26 משבארגז הכלים שלו מצויים אמצעים משפטיים מוכרים בדין לפתרון המצב המביך אליו נקלע, לרבות
27 הגשת הליך של טען ביניים על מנת שבית המשפט הוא שיכריע בזהות הזכאי לכספים (כפי שננקט למשל
28 בע"א 263/70 בנק ליצוא בע"מ נ' בנק לאומי לישראל בע"מ, פ"ד כד (2) 673). הבנק אף יכול היה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

1 לגלגל חזרה את האחריות שהופנתה אליו מכוון מנורה, משהיא זו, באמצעות עובד שלה שסרח, העבירה
2 את הכספים לחשבון החברה, ולהפנות אותה להגשת תביעה נגד גניש, תוך נקיטת סעדי ביניים שימנעו
3 משיכת כספים נוספת מחשבונות גניש.
4 אך אירוני לציין כי בדיעבד הוברר כי גם מנורה עצמה לא סברה כי הבנק הוא שאמור לבצע עבורה את
5 מלאכת השבת הגזילה, שכן כבר ביום 05.06.2013 הגישה נגד גניש תביעה כספית ועתרה לעיקול, אלא
6 שמלאכתה נעשתה בידי אחרים, ולמחרת היום, 06.06.2013, הפקיד הבנק בחשבונה את הסכום
7 שבמחלוקת, וייתר את ניהול התביעה.
8
9 13. מכל מקום, הטעות, או ליתר דיוק ההטעיה והמרמה, התרחשו במרחב של מנורה. מהכרעת הדין
10 בה הורשע גניש עולה כי מרציאנו הוא ש"הפיק שלא כדין טופס בקשה למשיכת כספים מקופת גמל
11 וזייף אותה בכך שזייף את חתימת המתלוננת, מילא פרטים שונים...כתובת השייכת לנאשם ואת
12 פרטי חשבון הבנק של הנאשם" (סעיף 1(א) להכרעת הדין של גניש). פקיד של מנורה הוא זה שמילא
13 אפוא את פרטי החשבון של גניש, והזיכוי נעשה בהעברת מסלקה בין בנקאית אוטומטית ביום שישי עת
14 הבנקים סגורים. כשל במנגנוני ההגנה, המתבטא באי זיהוי השוני בין שם המוטב לשם בעל החשבון,
15 עולה אולי כדי רשלנות, אך אינו יכול להיחשב כטעות ברישום המאפשרת תיקונה ע"י הבנק עצמו.
16 הבנק גם לא ביצע תיקון כי אם "שיפוט מהיר" שנסמך על שני מכתביה של מנורה מיום 03.06.2013, על
17 מכתב ב"כ גניש מיום 04.06.2013, ועל מכתב עו"ד קרני מהייעוץ המשפטי של הבנק מיום 04.06.2013,
18 שלאחריו "הכריע" כי הכספים צריכים לחזור למנורה, אף שחלפו 3 חודשים מאז הופקדו ואף שלקוחו גניש
19 טען בפניו כי הכספים שולמו לו במסגרת עסקת בניה.
20 הכרעת הדין המרשיעה את גניש ניתנה רק ארבע שנים לאחר מכן, ביום 10.07.2018, ומה שידוע היום,
21 לא היה ידוע אז. וכי מה היה עושה הבנק לו גניש היה מזוכה מכל אשמה? בהתקיים נסיבות אחרות, בהן
22 ברקע הדברים הייתה מחלוקת ממשית בדבר הזכאות לכספים, הרי בלא ההליך הפלילי, על הממצאים
23 שנקבעו בו בדבר נטילת הכספים במרמה – פעולתו של הבנק, בביטול הזיכוי שבוצע לחשבון, הייתה ודאי
24 נזקפת לחובתו.
25 צדק אפוא בית משפט קמא שקבע שעת גרע מחשבון החברה את הסכום שהועבר אליו ממנורה, הפר
26 הבנק את מערכת היחסים החוזית שבינו לבין המשיבים.
27

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

14. נותר לברר האם המסגרת הדיונית שהעמיד הבנק לתביעתו בבית משפט קמא, המתאפיינת בהגשת ההליך בסדר דין מקוצר בהסתמך על יתרת החובה שבספרים לאחר תיקונה, דנה לשבט את תביעתו בקשר לסכום שבמחלוקת, כשברקע הנתונים שאינם שנויים במחלוקת לפיהם הבנק לא הותיר את הסכום שבמחלוקת בידי, אלא החזיר אותו למקום ממנו נגזל- מנורה, ומנגד, גניש לא יכול להצביע על זכות כלשהי להחזיק באותם כספים בשים לב לממצאי הכרעת הדין המרשיעה החלוטה.
15. הוראת הפסיקה היא כי "...אין לומר כי לעולם מנוע בית המשפט מלהעלות טענה ביוזמתו. נכון יהא לומר כי בית המשפט ישתמש בסמכות זו לעיתים נדירות ובמקרים חריגים, כאשר לשיטתו – דרישת הצדק מחייבת זאת... ההבחנה הבסיסית והחשובה לעניין זה היא בין טענות עובדתיות עליהן אין לבית המשפט סמכות להוסיף, לבין השמטת עילה משפטית. בית המשפט רשאי לדון ביוזמתו במשמעות המשפטית הנגזרת מהמסכת העובדתית אשר נפרשה לפניו... כאשר המסכת העובדתית מאפשרת ומותירה מקום לעילה המשפטית 'החדשה', רשאי בית המשפט להעלות אותה מיוזמתו במיוחד כך כאשר מדובר בטעמים של 'טובת הציבור' ובלבד שתינתן לצדדים הזדמנות להתמודד עמה" (ע"א 11771/04 לשכת עורכי הדין בישראל נ' הארגון הבינלאומי של עורכי דין ומשפטנים, פסקות 19-20, ניתן ב-22.01.2007).
- דומני שבאין מחלוקת עובדתית, העניין שלפנינו אכן נמנה על אותם המקרים החריגים בהם מוסמך בית המשפט להעלות מיוזמתו עילת תביעה שאך מתבקשת, אף שלא נטענה.
16. סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979 (להלן – חוק עשיית עושר) מורה: "א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן - הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה.
- ב) אחת היא אם באה הזכיה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה או בדרך אחרת.
- סעיף 4 מוסיף וקובע:
- מי שפרע חובו של אדם אחר בלי שהיה חייב לכך כלפיו, אינו זכאי להשבה אלא אם לא היתה לזוכה סיבה סבירה להתנגד לפרעון החוב, כולו או מקצתו, ואינו זכאי להשבה זו אלא כדי מה שנתן לפרעון החוב".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

1
2 הלכה היא ש"סעיף 4 (כמו גם סעיף 5) בא להרחיב את דיני עשיית עושר לגבי מתנדב. החייב אינו
3 רשאי להתנגד לפרעון החוב על-ידי צד ג', אלא אם יש לו 'סיבה סבירה' להתנגד לכך" (ע"א 188/84
4 'צור' חברה לביטוח נ' ברוך חדד, פ"ד מ(3) 1, 21), עת סיבה כזו עשויה לקום במצב בו "לא היה מדובר
5 כלל בחוב פסוק או ברור, אלא בסכום שהיה שנוי במחלוקת ונושא לדין משפטי תלוי ועומד" (ע"א
6 822/88 לנר נ' דרזנר, פ"ד מד(2) 167, 174).

7
8 וכן:
9 "... כאשר האינטרס של המשלם הוא בעל משקל מספיק כדי להצדיק פירעון על ידו, ראוי להתעלם
10 בדרך כלל, מהתנגדות החייב. השאלה המכרעת איננה אם התנגד החייב, אלא אם הייתה לו סיבה
11 סבירה להתנגדות. את המושג 'סיבה סבירה'... יש לפרש בהתחשב בנסיבות, לרבות מצבו של
12 המשלם והאינטרס שיש לו בפירעון. העובדה שיש לחייב אפשרות לנצל מצב, שבו החוב 'לוחץ' על
13 המשלם יותר משהוא לוחץ על החייב, אינה בגדר 'סיבה סבירה' להתנגדות לתשלום..." (דניאל
14 פרידמן ואלרן שפירא בר-אור, דיני עשיית עושר ולא במשפט, מהדורה שלישית התשע"ה-2015, כרך
15 א', עמודים 305, 309).

16
17 17. נשוב לענייננו -

18 גם בזמן אמת לא טענו המשיבים לקיומו של קשר חוזי או אחר עם מנורה או עם יורשי הבעלים של קופת
19 הגמל. במכתב התשובה ששלח ב"כ גניש לבנק ביום 04.06.2013 לא הוכחה העברת הכספים ממנורה,
20 לא הוכחש כי הכספים הוצאו ממנורה במרמה, גם לא נטען כי גניש היו זכאים לקבל כספים ממנורה. כל
21 שנטען הוא שהעברה זו פרעה חוב המתייחס למקדמה בתמורה לעבודות קבלניות של אדם שלישי, "מר
22 ג'מאל יוסף", כי עסקה זו בוטלה תוך הסכמה להשבת הכספים לאותו אדם שלישי במזומן, וכי המשיבים
23 לא היו מעורבים במרמה בה הוצאו הכספים ממנורה. זולת הסיפור הדמיוני משהו הקשור לאותו ג'מאל,
24 שאיש לא ראה ואיש לא שמע, ושהסכם העבודה עמו עלה באש, וכו' וכו', לא טענו גניש לזכאות לכספים,
25 ולא הצביעו על זכות כלשהי להמשיך ולהחזיק בהם.

26 גם בהליך בבית משפט קמא בו חזר גניש על הסיפור לעיל, לא נטענה, ממילא גם לא הוכחה, זכאותו
27 לסכום השנוי במחלוקת, גם לא מקצתו.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

1 ואם נותר ספק, באה הכרעת הדין המרשיעה, והרשיעה את גניש בשיתוף פעולה עם מרציאנו במעשה
2 גזל הכספים ממנורה והזרמתם לחשבונו.
3 גניש, בהיותו ערב לחשבון החברה, נחשב אפוא ל"מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס", ועל כן חייב
4 הוא להשיב את הזכייה לבנק שנחשב ל"מי שפרע חובו של אדם אחר בלי שהיה חייב לכך כלפיו" ועל
5 כן "זכאי להשבה זו אלא כדי מה שנתן לפרעון החוב", שהרי הבנק שילם למנורה את הסכום במקום
6 גניש, ולזה האחרון לא הייתה כל סיבה, ודאי סבירה, להתנגד להשבת הכספים.
7
8 18. ויודגש, הדין בבית משפט קמא לא צומצם רק לשאלה האם זכאי היה הבנק לבטל את זיכוי
9 החשבון בסכום השנוי במחלוקת, ובפני בית המשפט הובאו כל העדויות הרלבנטיות לביצוע התרמית
10 ולאופן בו זוכה חשבון החברה, לרבות קלטת השיחה עם אדם שהתייצג כבנה של היורשת והסביר את
11 סיבת משיכת הכספים, ודו"ח חקירה. שורה ארוכה של עדים התייצבה בבית משפט קמא: משנה למנכ"ל
12 מנורה; עובד מנורה שאיתר את השיחה המוקלטת; שני מנהלי סניף הבנק בו נוהל חשבון החברה; פקידה
13 בסניף הבנק שניהלה את חשבון החברה; אף מומחה לקול. כן נשמעה עדותו של גניש שהתמקדה בגרסת
14 העסקה עם אותו ג'מאל יוסף בגינה התקבלו, כפי גרסתו, הכספים בחשבון החברה.
15 ניתן לומר אפוא כי הייתה לגניש ההזדמנות הנאותה להתמודד עם כל הנתונים שבבסיסה של עילת עשיית
16 העושר ולא המשפט, שלו נטענה כדבעי ע"י הבנק במסגרת תביעה בסדר דין רגיל, הייתה מתקבלת באין
17 בפי גניש כל הגנה ביחס לעילה זו ובאין בפיו טענה לזכאות בכספים המדוברים.
18 הצורך להכריע את גורל הערעור על עילת עשיית העושר אך נדרש משהותרת הכספים ברשותו של
19 המעוול אינה מתיישבת עם עקרונות הצדק ועם טובת הציבור.
20
21 19. אציע אפוא לחברי לקבל את ערעור הבנק, ולהוסיף ולחייב את גניש, מעבר לחיובים נושא פסק
22 דינו של בית משפט קמא, להשיב לבנק המערער את הסך של **1,371,892.94** ₪ בתוספת ריבית והצמדה
23 מיום 06.06.2013 ועד לתשלום בפועל.
24 משנדחתה הטענה עליה הושתתה התביעה בבית משפט קמא, כמו גם הטענה העיקרית בערעור, אוסיף
25 אציע שלא לזכות את הבנק בהוצאות ובשכ"ט הן בהליך בבית משפט קמא הן בהליך הערעור.

6
7

חודית שבח, שופטת, סג"נ

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28

השופט י. אטדגי:

אני מסכים לתוצאה המוצעת על ידי חברתי השופטת שבח.

לדעתי, בענייננו לא מתעורר קושי להגדיר את ההעברה הכספית הנדונה כ"פעולה כלשהי [ש]נרשמה בטעות בחשבון" שהבנק היה רשאי לתקנה לפי הוראת סעיף 5.13 לכתב התנאים הכלליים הנ"ל וכן כ"רישום שגוי בחשבון לקוח" שהבנק היה רשאי לתקנו לפי סעיף 3 להוראות ניהול בנקאי תקין הנ"ל. זאת משום שאין המדובר בפעולה בטעות וברישום שגוי של צד שלישי, מנורה, בלבד, אלא גם בפעולה בטעות וברישום שגוי של הבנק עצמו, אשר – בניגוד לנהליו – לא הבחין בכך ששם המוטבת, אליה היו צריכים להגיע כספי ההעברה, אינו זהה לשם בעל החשבון, אליו הם מועברים.

לשם כך אסתפק בשני ציטוטים מתוך פסק הדין:

"מר אברס [שהיה מנהל סניף הבנק שבו התנהל חשבון החברה] השיב כי ככל שבפעולת העברה נרשם שם מוטב אחר השונה משם בעל החשבון הוא היה אמור לראות זאת" (סעיף 22).
מנהל סניף הבנק (בעת שמיעת ההוכחות ככל הנראה) מיקי מרקוביץ "אישר בחקירתו כי היה על הבנק לגלות את הטעות שנעשתה בעצם העברת הכספים לחשבון החברה כאשר שם המוטב אינו זהה לשם החשבון אך הפקידה שהיתה אמונה על הבדיקה לא זיהתה את הטעות" (סעיף 24).

עולה מכך, כי אילו אותה פקידה, או עובד אחר מטעם הבנק, היה מבחין בחוסר הזהות כאמור, ההעברה היתה נמנעת.

ודוק: הפעולה שנדרשה מהבנק לא היתה כרוכה בהתחקות אחר מטרת או סיבת ההעברה, וכל שנדרש ממנו היה לעשות פעולה טכנית פשוטה של השוואת השמות, כך שאין קושי לדעתי לכלול טעות זו בין סוגי הטעויות "הטכניות" המנויות בהוראת סעיף 5.13.

אני מסכים כי אילו היה מדובר בטעות של צד שלישי, מנורה, בלבד, אזי הבנק לא היה רשאי להשתמש בהוראות הללו כדי לתקנה, אך כאשר מדובר גם בטעות של הבנק, אין בצירופה של טעות הצד השלישי כדי לשלול מהבנק את זכותו לתקנה בהתאם להוראות הנ"ל.

**בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים
אזרחיים**

ע"א 19-03-67795 הבנק הבינ"ל הראשון לישראל בע"מ (סניף חולון 045) נ' יהודה גניש
בניה ויזמות בע"מ ואח'

1
2
3
יונה אטדגי, שופט

4
5
6
7
8
9
10

השופטת ע. ברקוביץ:

מצטרפת לתוצאה, לפיה דין הערעור להתקבל.
לטעמי, שני הנתיבים שהציעו חברי, הם נתיבים חילופים אפשריים.

11
12
13
עידית ברקוביץ, שופטת

14
15
16
17
18
19

התוצאה

הערעור מתקבל. מעבר לחיובים נושא פסק דינו של בית משפט קמא, מחויב גניש להשיב לבנק המערער את הסך של **1,371,892.94** ₪ בתוספת ריבית והצמדה מיום 06.06.2013 ועד לתשלום בפועל. אין צו להוצאות.

ניתן היום, ח' ניסן תש"פ, 02 אפריל 2020, בהעדר הצדדים.

עידית ברקוביץ, שופטת

יונה אטדגי, שופט

יהודית שבה, שופטת, סג"נ
אב"ד

20